

Promotie

Dalende communicatie-, informatie- en transportkosten stimuleren de ontwikkeling van mondiale productieketens. Het fabriceren van de verschillende iPad-onderdelen is een wereldwijd proces. Ondanks de hoge productiekosten hebben steden een significante plek in hedendaagse productieketens en hun belang neemt almaar toe. De interacties tussen mensen en hun werktaken in steden zijn hierbij een cruciale factor. Dit proefschrift beschrijft de verbanden tussen taken, banen en steden om een beter inzicht te krijgen in de rol van steden in de huidige productieprocessen.

Volgens de gangbare ruimtelijk-economische theorie bundelen steden mensen en hun economische activiteiten, wat resulteert in schaal- en agglomeratievoordelen. Dit drukt de productiekosten en vereenvoudigt het delen van kennis en vinden van geschikte werknemers. Enkele decennia geleden werden producten op één locatie gefabriceerd, terwijl bijvoorbeeld auto's nu een wereldwijd productienetwerk kennen. Met het opknippen van productieprocessen zoeken bedrijven voor elke taak (auto's ontwerpen, lassen, repareren) de optimale productielocatie. Stedelijke economieën passen zich op deze veranderingen aan en vele steden richten zich tegenwoordig in op bepaalde functies, zoals specialisatie in ontwerpen, in plaats van op bepaalde andere sectoren.

Recent onderzoek laat ook zien dat de verdeling van werk tussen en binnen banen verandert, bijvoorbeeld dankzij de opkomst van de computer. Taken kunnen gemakkelijker worden verdeeld over werknemers vanwege betere coördinatie en communicatiemogelijkheden, en sommige taken worden zelfs geheel door computers overgenomen. De meeste taken van taxichauffeurs zijn niet vervangen door computers, terwijl het beroep van secretaresse sterk is veranderd met de komst van de computer.

Met de veranderende verdeling van werk worden ook de agglomeratievoordelen van steden anders. Het proefschrift onderzoekt, aan de hand van empirische analyses, de voordelen van hedendaagse Nederlandse, Duitse en Amerikaanse steden. Allereerst blijkt dat de succesvolle steden van vandaag specifieke taken huisvesten die profiteren van de agglomeratie. In het verleden resulteerde juist het huisvesten van specifieke industrieën in agglomeratievoordelen. Vooral taken waarvoor nabijheid en persoonlijke interactie van belang zijn, renderen momenteel in steden. Steden met een sterke focus op dergelijke taken groeien relatief hard wat betreft werkgelegenheid. Communicatie is een comparatief voordeel van steden. Werknemers met veel communicatietaken verdienen dan ook meer in steden dan werknemers met een minder communicatie-intensief takenpakket. In de hedendaagse productieprocessen hebben zowel zeer

SUZANNE KOK

Beleidsmedewerker bij het Ministerie van Financiën

fielde steden leren bedrijven van de verscheidenheid aan bedrijven. Hier treedt interactie op tussen werknemers uit verschillende sectoren. Dit stimuleert radicale innovatie en vormt zo het productieproces van relatief nieuwe producten en bedrijven, maar bemoeilijkt ook de communicatie tussen de werknemers. In gespecialiseerde steden profiteren bedrijven juist van de nabijheid van soortgelijke bedrijven. Deze drukt de kosten van faciliteiten en vergemakkelijkt de 'match' van werknemers, leveranciers en consumenten. Bovendien resulteert de nabijheid in relatief eenvoudige communicatie omdat werknemers

met eenzelfde achtergrond elkaar beter begrijpen. Voor beide soorten steden is interactie een comparatief voordeel, wat tot uiting komt in een positief effect van communicatietaken op de lonen. Dit positieve effect is groter in gediversifieerde steden. De economische voordelen van de twee types steden lijken dus te verschillen. Een ander voordeel is dat werknemers en hun baan beter op elkaar aansluiten in een locatie met een grote baandichtheid. De grotere keuze aan werknemers en werkgevers maakt beide partijen kieskeuriger, wat resulteert in een betere match. Werknemers met een betere match verdienen significant meer dan werknemers met eenzelfde achtergrond en baan, maar met een minder goede match. Dit suggereert dat hoge baandichtheid de efficiëntie verhoogt.

Tot slot toont deze studie aan dat een baan een ander takenpakket heeft en van werknemers andere vaardigheden vergt in een grote stad dan in een kleine. Banen in grotere arbeidsmarkten zijn meer gespecialiseerd en vereisen meer cognitieve vaardigheden dan dezelfde banen in kleine steden.

De recente literatuur relateert het belang van steden in mondiale productieprocessen veelal aan de capaciteiten van de stedelijke beroepsbevolking. Het succes van steden is gerelateerd aan het feit dat de consumptievoordelen ervan specifieke werknemers aantrekken. Het onderscheid tussen capaciteiten van werknemers en de taken die zij uitvoeren, is echter zeer relevant. De verschuivingen in de werkverdeling zorgen er immers voor dat werknemers met bepaalde capaciteiten andere taken zijn gaan uitvoeren.

Het onderzoek naar de takenstructuur van steden staat echter nog in de kinderschoenen, en kampt met conceptuele en empirische uitdagingen. De grootste uitdaging hierbij is het ontwikkelen van een groter palet aan data en informatie. Er valt nog een grote slag te maken in het analyseren van de ruimtelijke verdeling van werk. Duidelijk is dat inzicht in de interactie tussen taken, banen en steden van belang voor het faciliteren van een goed vestigingsklimaat en de inzetbaarheid van werknemers.

Kok, S. (2013) *Tasks, jobs and cities*. Proefschrift. Groningen: RUG.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.